

**Eiropas Savienības programmas
„Eiropa pilsoņiem” atbalsta darbības
„Eiropas vēstures piemiņas pasākumi”
prioritātes**

Tērvete 2020

Ievads

“Pirmais uzdevums vēsturei – atturēšanās no melošanas, otrais – neslēpt patiesību, trešais – nerādīt iemeslu, lai tiktu turēta aizdomās par klajām simpātijām vai aizspriedumainu naidīgumu.”

/Marks Tullijs Cicerons/

Kopš neatminamiem laikiem vēsturisko notikumu ietekme bijusi viens no būtiskākajiem ieročiem dažādu valstu, kalifātu un impēriju valdošo varu uzturēšanas pamatā. Nav noslēpums, ka mūžsenais teiciens, ka vēsturi raksta uzvarētāji ir bijis aktuāls jebkurā pasaules malā, ne tikai Eiropā. Tādēļ Cicerona vēstījums nav vienkārša filozofiska atklāsme, bet gan dzīves reāliju pamatā nostiprinājies aforisms, izdzīvojot Senās Romas valstiskās peripetijas.

Eiropa ir vismazākais kontinents, jeb pareizāk sakot pasaules daļa no lielā Eirāzijas kontinenta. Šis fakts gan nenostāda to pabērna lomā, jo ar savu kontrastu intensitāti un iekšējo atšķirību Eiropa ir vienreizēja. Lielāko daļu no Eiropas veido valstis un tautas ar savu valodu, savu īpatnējo vēsturi, politiku, kultūru un atmiņām. Tāpēc nevienam nav izdevies līdz šim uzrakstīt pilnībā visaptverošu un galīgu mūsdienu Eiropas vēsturi.

Iepriekšējā gadsimta pēdējo desmitgadu notikumu virpulī radās pamats mūsdienu Eiropai, kādā dzīvojam šobrīd. Bija noslēdzies kāds laikmets, un dzima atjaunotā Eiropa. Tik daudz jau bija skaidrs, bet veco varu gals lika apšaubīt daudzus ilglaicīgus pieņēmumus. Jo tas, kas šķita visur paliekošs un nesagraujams, kļuva pārejošāks. Aukstā kara ietekme, šķelšanās, kas nošķīra Austrumus no Rietumiem, sacensība starp divām valstis iekārtām, sacensība starp kapitālistisko iekārtu un sociālistisko režīmu – tas viss bijis neizprasts no ideoloģiskā skatu punkta ar savu dzelzaino politisko vēstījumu. Vēsture šo konfrontāciju nostūma malā. Tāpēc tagad apgalvot, ka kāda puse bijusi pārāka vai otra puse cieta sakāvi – būtu pārāgri un nepatiesi. Sociālā atmiņa joprojām spēlē svarīgu lomu pilsoniskajā sabiedrībā un tas savukārt rada daudzšķautnainu skatījumu uz vēsturiskajiem procesiem. Procesiem, kurus, kā jau iepriekš tika minēts – nav iespējams apkopot zem viennozīmīga un neapšaubāma Eiropas vēsturiskās nozīmes fakta.

Nozīmīga loma ir arī notikumiem dažādās Eiropas valstīs, kas noveda pie totalitāro režīmu izveides vai gluži pretēji – ieviesa demokrātiskās vērtības, laužot pagātnes pastāvošo iekārtu. Te vērts pieminēt gan Spānijas pilsoņu karu, kā rezultātā tas noslēdzās ar nacionālistu uzvaru un Franko diktatūras izveidošanos, kas pastāvēja līdz 1970-to gadu beigām. Samta revolūcija bijušajā Čehoslovākijā ar mērķi protestēt pret komunistiskās partijas kundzību vairāku gadu garumā. Pēc sākotnējā piketa aizsākās masveida protesta akcijas, kas noslēdzās ar to, ka beidzās sociālisma

laiks. Līdzīgi nozīmīgi notikumi bija arī Polijā, bijušajā Dienvidslāvijā arī pie mums Baltijā un citās Eiropas valstīs. To rezultāti ne vienmēr beigušies bez cilvēku upuriem. Tāpēc tumšākās Eiropas vēstures lapas ir jāpiemin, izglītojot mūsdienu jauno paaudzi.

Izstrādājot Eiropas Savienības programmas “Eiropa pilsoņiem” materiālu, tiek atrunātas demokrātiskās vērtības jauno laiku Eiropas vēsturē sasaistē ar nozīmīgajiem notikumiem. Izstrādātais materiāls būtu saistošs tiem projektiem, kuros tiek rosinātas dažādas iniciatīvas, kas izglīto, apzina un liek aizdomāties par vēsturiski nozīmīgiem notikumiem Eiropā ar mērķi nodot nākamajām paaudzēm kvalitatīvi sagatavotu informāciju un pieredzi pieņemot svarīgus lēmumus nākotnē ar demokrātisko procesu palīdzību. Latvijas mērogā ir būtiski nevis koncentrēties uz notikumiem par un ap Latviju, bet saskatīt iezīmes, kas veicināja tos vai citus procesus Eiropas mērogā. Tāpēc būtiski ir atrunāt notikumus, kas ietekmējuši visas Eiropas izveidi, kāda tā pastāv šobrīd un kurā domājam dzīvot vēl vairākus gadu desmitus.

Eiropas Savienības programma “Eiropa pilsoņiem” un tās atbalsta pasākums “Eiropas vēstures piemiņas pasākumi”

Eiropas Savienības programma „Eiropa pilsoņiem” ir radīta ar pārliecību, ka Eiropas Savienību veido tās pilsoņi. Ņemot vērā to, ka piederība Eiropai tiek uzskatīta par ļoti būtisku Eiropas integrācijas procesa stiprināšanas un aizsardzības elementu, Eiropas Komisija turpina veicināt Eiropas pilsoņu iesaisti visos kopienas dzīves procesos, dodot iespēju viņiem piedalīties tādas Eiropas veidošanā, kas būtu iedzīvotājiem vēl tuvāka.

Programmas mērķis ir tuvināt Eiropu tās iedzīvotājiem, rosinot debates par Eiropas Savienībai aktuāliem jautājumiem vietējā, reģionālā un starptautiskā – dalībvalstu – līmenī. Radīt apstākļus, kas nodrošina iedzīvotājiem iespējas piedalīties Eiropas Savienības politikas veidošanas procesos, stiprināt solidaritāti Eiropas pilsoņu vidū, kā arī nodrošināt to, ka pilsoniskās sabiedrības organizācijas, to biedri un jebkurš sabiedrības loceklis tiek iesaistīts Eiropas Savienības demokrātiskajā dzīvē.

Programmas pamatmērķi:

- Padziļināt Eiropas pilsoņu izpratni par Eiropas Savienību, tās vēsturi un daudzveidību.
- Stiprināt Eiropas pilsonības vērtību iedzīvotāju apziņā un uzlabot apstākļus pilsoņu līdzdalībai demokrātiskajos procesos Eiropas Savienības līmenī.

Programmas īpašie mērķi:

- Vairo izpratni par Eiropas vēstures piemiņas pasākumu nozīmību, uzsverot to, kas ir kopīgs Eiropas valstu vēsturē.
- Veicināt demokrātisku un pilsonisku līdzdalību Eiropas Savienības līmenī, rosinot pilsoņus demokrātiski un pilsoniski līdzdarboties Eiropas Savienības līmenī un pilnveidojot viņu izpratni par Eiropas Savienības politikas veidošanas procesu un brīvprātīgā darba priekšrocībām¹

Programmas pamata iezīmes:

- Vienlīdzīga pieeja;
Programmai ir jābūt pieejamai visiem Eiropas pilsoņiem, un ar to nedrīkst pieļaut nekādu diskrimināciju uz dzimuma, rases, etniskās izcelsmes, reliģijas vai pārliecības,

¹ <https://www.km.gov.lv/lv/fondi-un-es-politika/es-programma-eiropa-pilsoniem-2014-2020/par-programmu/pamatinformacija>

invaliditātes, vecuma un seksuālā orientācijas pamata. Projektu iniciatoriem ir jāpievērš pienācīga uzmanība, lai nodrošinātu vajadzību pēc vienlīdzīgu iespēju veicināšanas visiem un nediskriminēšanu. Īpaša uzmanība ir jāpievērš visu dalībvalstu pilsoņu un pilsoniskās sabiedrības organizāciju līdzsvarotai integrācijai un dalībai transnacionālos projektos un pasākumos, ņemot vērā Savienībā pastāvošo daudzvalodību un nepieciešamību iekļaut nepārstāvētās grupas.

- Starptautiska un vietēja dimensija;

Starptautiskā pieeja ir svarīga Programmas iezīme, kas var izpausties dažādos veidos:

- 1) Projekta tēmai var būt transnacionāls raksturs, proti, tā var skart jautājumu, raugoties no Eiropas perspektīvas, vai arī kritiski salīdzināt dažādu valstu nostājas. Šādu starptautisku kontekstu var īstenot, tieši dodot iespēju izteikties dažādām vietējās izcelsmes personām, vai arī cilvēkiem, kuriem par attiecīgo jautājumu ir oriģināls, starptautisks skatījums.
- 2) Starptautiskais raksturs var izrietēt arī no projektu iniciatoru būtības, jo projektu patiesi var izstrādāt un īstenot, sadarbojoties ar vairākām partnerorganizācijām, kuras nāk no dažādām valstīm, kas piedalās Programmā. Starptautisko raksturu var panākt arī, nodrošinot projekta tiešu orientāciju uz dažādu valstu sabiedrību, vai arī izplatot projekta rezultātus pāri robežām un tādējādi netieši sasniedzot Eiropas publiku.

Projektu iniciatori tiek mudināti stiprināt sava projekta starptautisko dimensiju, pēc iespējas apvienojot iepriekšminētās raksturīgās pazīmes.

Starptautiskā dimensijai ir jāpapildina ar spēcīgu vietējo dimensiju. Lai mazinātu atšķirības starp tiem un Eiropas savienību, ir sevišķi svarīgi, lai ar šo Programmu atbalstītie projekti vai darbības sasniegtu pilsoņus viņu ikdienas dzīvē attiecībā uz jautājumiem, kas viņiem ir svarīgi.

- Starpkultūru dialogs;

Eiropas Komisija ir apņēmusies veicināt starpkultūru dialogu, īstenojot dažādas iniciatīvas un programmas. Programmu, kas var palīdzēt sasniegt šo mērķi, tuvinot dažādu tautību un dažādās valodās runājošus Eiropas pilsoņus un nodrošinot tiem iespēju iesaistīties kopīgās darbībās. Ar līdzdalību šādā projektā ir jāstiprina izpratne par kultūras un valodas vides bagātību Eiropā. Ar programmu ir arī jāveicina savstarpējā izpratne un iecietība, tādējādi sekmējot cieņpilnas, dinamiskas un daudzšķautņainas Eiropas identitātes veidošanos. Projekta iniciatori tiek aicināti savā pieteikumā izklāstīt, kā viņu projekts attieksies uz šiem jautājumiem.

- Brīvprātīgais darbs – aktīvu Eiropas pilsoņu izpausme.

Brīvprātīgais darbs ir ļoti svarīgs elements aktīvas pilsoniskās aktivitātes izpausmē. Veltot savu laiku citu labā, brīvprātīgie dod pienesumu savai kopienai un aktīvi piedalās sabiedrības procesos. Tas veicina piederības sajūtu kopienai, tādējādi arī nostiprinot savu neatkarību. Brīvprātīgais darbs tādējādi ir īpaši efektīvs līdzeklis, lai mudinātu iedzīvotājus uzņemties saistības savā kopienā un tās politiskajā dzīvē. Pilsoniskās sabiedrības organizācijas, Eiropas kopīgo interešu apvienības, pilsētu sadraudzības apvienības un citas iesaistītās organizācijas bieži vien paļaujas uz brīvprātīgo darbu, lai īstenotu un attīstītu savas darbības. Tādējādi īpaša uzmanība tiek veltīta brīvprātīgā darba veicināšanas jautājumiem, jo īpaši ar Eiropas Solidaritātes korpusu. Eiropas Solidaritātes korpus ir Eiropas Savienības iniciatīva, kas jauniešiem rada iespējas darboties kā brīvprātīgajiem vai līdzdarboties savā valstī vai ārzemēs īstenotos projektos, kuru mērķis ir sniegt labumu kopienām un cilvēkiem visā Eiropā.

Atbalsta darbība – Eiropas vēstures piemiņas pasākumi

Tās mērķis ir veicināt mieru un labklājību, aktualizēt vēsturisko vērtību nozīmību, īpaši atbalstot projektus, kuri atspoguļo galvenos pagrieziena punktus Eiropas vēsturē laika posmā no 20. gs. sākuma līdz mūsdienām, to nozīmi un sekas, kas jūtamas arī mūsdienu Eiropā.

Eiropas Savienība balstās uz pamatvērtībām, tādām kā brīvība, demokrātija un cilvēktiesību ievērošana. Lai pilnībā novērtētu to nozīmi, ir nepieciešams saglabāt pagātnes atmiņas, it īpaši jaunāko paaudžu vidū, kā līdzekli, lai atstātu pagātnei aiz sevis un veidotu nākotni.

Šajā sadaļā var atbalstīt šādu veidu projektus:

Šajā sadaļā atbalsta darbības, kas aicina apdomāt Eiropas kultūru daudzveidību un kopējās vērtības to plašākajā nozīmē. Šajā kontekstā tās mērķis ir finansēt projektus, kas rosina pārdomas par autoritatīvo un totalitāro režīmu cēloņiem Eiropas moderno laiku vēsturē (īpaši, bet ne tikai, attiecībā uz nacisma, kas noveda līdz holokaustam, fašisma, staļinisma un totalitāro komunistisko režīmu) un piemin to noziegumu upurus.

Tāpat tiek atbalstītas darbības saistībā ar citiem būtiskiem pagrieziena un atskaites punktiem nesenā Eiropas vēsturē. Priekšroka jo īpaši tiks dota tādiem pasākumiem, kas veicina iecietību, savstarpēju sapratni, starpkultūru dialogu un izlīgšanu, kas ir veids, kā atstāt aiz sevis pagātnei un veidot nākotni, jo īpaši nolūkā iesaistīt jaunāko paaudzi.

Turklāt projekti ir jāsteno starptautiskā līmenī (ar starpvalstu partnerību un tīklu izveidi un darbību) vai ar skaidru Eiropas dimensiju.²

Integrācija Eiropas Savienībā ir bijis svarīgs faktors daudzām Eiropas kontinenta valstīm. Īpaši ekonomiskie nosacījumi un privilēģijas, atvērta robežas, vienota monetārā politika un citi labumi nav atstājuši vienaldzīgu gandrīz nevienu jaunās attīstības valsti. Tāpēc jo nozīmīgāk ir vērtēt katras valsts spēju pierādīt, ka demokrātija, vienlīdzība un tolerance iet kopsolī ar noteikto valsts kursu. Tomēr tieši vēsturiskie notikumi un ieviestā politika šajās valstīs nereti ir klupšanas akmens ieejas biļetei Eiropas Savienībā.

Sarajeva, 1992.gads. Sievietes glābjas šķērsojot "snaiperu ieleju" Sarajevas aplenkuma laikā. Pilsoņu karš bijušajā Dienvidslāvijā rosināja bailes par jauna globāla kara atsākšanos pēc Otrā pasaules kara. Foto: Tom Stoddart

Bez šaubām, ir daudzi kritēriji pilntiesīgai dalībai Eiropas saimē. Turcijas ilgstošā atteikšanās atzīt “genocīdu” pret saviem armēņu iedzīvotājiem 1915.gadā ir traucēklis tās pieteikumam uz dalību Eiropas Savienībā, tāpat kā Serbija turpinās mīņāties uz Eiropas sliekšņa, līdz tās politiskā elite uzņemsies atbildību par masveida slepkavībām un citiem Dienvidslāvijas karu noziegumiem.

Hitlera “galīgais risinājums ebreju problēmai” Eiropā ir ne tikai būtisku pēckara starptautiskās jurisdikcijas jomu – “genocīds” vai “noziegumi pret cilvēci” – avots. Tas arī nosaka to cilvēku morālo (un atsevišķās Eiropas valstīs arī juridisko) stāvokli, kuri par to izsakās. Holokausts mūsdienās ir kas krietni vairāk nekā tikai kārtējais nenoliedzamais fakts par pagātņi, kuru eiropieši vairs nevar izvēlēties ignorēt. Kad Eiropa grasās atstāt Otro pasaules karu pagātnē – kad tiek atklāti

² 2014.–2020. gada programma “Eiropa pilsoņiem”, PROGRAMMAS CEĻVEDIS DARBĪBU FINANSĒŠANAS DOTĀCIJĀM, redakcija spēkā no 2020. gada, avots: https://eacea.ec.europa.eu/europe-for-citizens_en

pēdējie memoriāli, godināti pēdējie izdzīvojušie cīnītāji un upuri –, atgūtās atmiņas par Eiropas mirušajiem ebrejiem ir kļuvušas par pašu kontinenta atjaunotā humānisma definīciju un garantiju.

Varšava, 1943.gads. Vācu karavīri aplenkuši izbiedētas ebreju ģimenes. 1943.gada janvārī ebreju geto iedzīvotāji sarīkoja sacelšanos pret nacistiem un spēja noturēt nepakļaušanos vairākus mēnešus turpinoties nīknām cīņām. Foto: Hulton-Deutsch Collection/CORBIS

Deviņdesmito gadu politiskā šķelšanās neaprobežojās tikai ar agrāko komunistisko Austrumu valstīm. Tas pats dzinulis bēgt no centralizētās varas grožiem – vai arī atteikties no atbildības par nabadzīgajiem līdzpilsoņiem attālās provincēs – bija jūtams Rietumos. No Spānijas līdz Apvienotajai Karalistei Rietumeiropas atzītās teritoriālās vienības tika pakļautas plašai administratīvai decentralizācijai, lai gan tām visām izdevās vairāk vai mazāk saglabāt vismaz tradicionālās nacionālas valsts formu.

Te ir vērts pieminēt Katalonijas apgabalu, kurā gan pārvalde, gan valodas lietošana, gan citi pašpārvaldes nosacījumi bija autonomi. Neviens cits Spānijas reģions neieguva gluži šādas pakāpes nacionālo atšķirību, taču nevienam no tiem nebija arī tāda nozīme visā valstī. Katalonija – viens no septiņpadsmit Spānijas apgabaliem, atbildēja par vienu piekto daļu no Spānijas NKP.

Vēl viens svarīgs faktors no Eiropas vēstures ir propaganda, cenzūra un ierobežojumi, ko veicināja dažādi diktatoru un totalitārie režīmi. Attiecīgi ir vērts atcerēties, ka komunistiskās valstis, lai gan saglabāja miera stāvokli ar saviem kaimiņiem, praktizēja īpatnējas formas pastāvīgu karu pret savām sabiedrībām: galvenokārt ar bargu cenzūru, piespiedu trūkumu un represīvu kārtības nodrošināšanu, bet laiku pa laikam sākot atklātu konfliktu – īpaši Berlīnē 1953.gadā, Budapeštā 1956.gadā, Prāgā 1968.gadā un Polijā periodiski no 1968.gada līdz 1981.gadam un pēc tam karastāvokļa laikā. Tāpēc Austrumeiropā pēckara desmitgades šķīta pavisam citādas kolektīvajā atmiņā (lai gan ne mazākas iestarpinātas). Taču salīdzinājumā ar iepriekš notikušo arī Austrumeiropa bija dzīvojusi neparasti rāmā laikmetā.

Plaukstošā Eiropas daudzveidība divdesmitā gadsimta beigās: tās reģionu, valstu un Eiropas Savienības mainīgā ģeometrija: kristietības un islāma, divu kontinenta lielāko reliģiju, kontrastējošās izredzes un noskaņojums; nepieredzētais komunikāciju un apmaiņas ātrums Eiropas robežās un aiz tām; pārrāvumu līniju daudzveidība, kas padara neskaidru to, kas savulaik bija skaidri iezīmēti nacionālie un sociālie iedalījumi; neskaidrība gan par tagadni, gan nākotni – tas viss apgrūtinā saskatīt kolektīvas pieredzes formu.³

Bukareste, 1989.gada decembris. Demonstrācija iepretim Rumānijas komunistiskās partijas ēkai. Komunistu diktators Nikolaje Čaušesku tika gāzts no varas troņa un kopā ar sievu Elenu tika sodīts ar nāvi 1989.gada Ziemassvētkos. Vairāk nekā 1000 cilvēku tika nogalināti sadursmēs ar Čaušesku speciālajām militārajām vienībām. Sacelšanās pret komunistu varu Rumānijā bija asiņainākā no visām, kas notika Austrumeiropā. Foto: Radu Siqheti

Eiropas Savienības izveide un tās izplešanās Eiropas kontinentā nav bijis tikai ekonomisku motīvu virzīts risinājums, bet gan sociāli nozīmīgs projekts, kurš pārtapa par vienotu ideju un mērķi par pamatiezīmi un galvenajiem stūrakmeņiem balstīt vārda brīvību, toleranci, tiesības un vērtības.

Tieši tāpēc dažāda Eiropa ar tās īpatnējo vēsturisko izpratni veicina viedokļu apmaiņu un arvien jaunu atklājumu izzināšanu. Sadarbojoties dažādu valstu un dažādu reģionu pārstāvjiem jautājumos par vēsturiskajiem notikumiem, daloties pieredzē un organizējot demokrātisko procesu stiprinošos pasākumus var sasniegt vienotu skatījumu uz lietām, kuras līdz šim raisījušas atšķirīgus viedokļus un uzskatus. Un jo svarīgāk – ir rast iespēju vēsturisko skatupunktu padarīt maksimāli vienotu.

³ Tonijs Džads “Pēc kara, Eiropas vēsture pēc 1945.gada”, 975 lpp, Dienas Grāmata, 2007.gads

Atbalsta pasākuma “Eiropas vēstures piemiņas pasākumi” nosacījumi

Maksimālā dotācija atceres projektam ir no 12 600 EUR līdz 100 000 EUR.

Paredzēts priekšfinansējums no 40% līdz 60%

Pieteikumu iesniedzēji

Organizāciju veidi: Vietējās/reģionālās valsts iestādes vai bezpeļņas organizācijas, tostarp pilsoniskās sabiedrības organizācijas, vēstures traģiskos notikumos izdzīvojušo personu apvienības un kultūras, jauniešu, izglītības un pētnieciskās organizācijas.

Partneru skaits: Projektā jāiesaista organizācijas vismaz no vienas dalībvalsts. Priekšroka tiek dota starptautiskiem projektiem.

Darbību veikšanas vieta: Darbības ir jāveic kādā no valstīm, kurām ir tiesības saņemt atbalstu Eiropas Savienības programmā “Eiropa pilsoņiem”.⁴

Projekta maksimālais ilgums ir 18 mēneši.

Vienotās likmes finansējums:

Vienotās likmes dotāciju mērķis ir līdzfinansēt uzņemošās projekta organizatoriskās izmaksas (maksu par dalībnieku ceļa izdevumiem, izmitināšanu, ēdināšanu, vietējo transportu, tikšanās telpām utt.). Dotācijas aprēķina kā vienotas likmes kompensācijas, tās nav tieši saistītas ar konkrētām izmaksām, tādēļ par izdevumiem nav jāatskaitās un tie nav jāattaisno. Pārsvārā tie ir pasākumu projekti, kuros piešķirtais finansējums ir atkarīgs no projektā pārstāvēto valstu skaita, tikšanās pasākumu daudzuma un tajos iesaistīto dalībnieku skaita. Atsevišķām atbalsta darbībām papildus būs iespēja saņemt papildus finansējumu sagatavošanās darbu segšanai, arī pēc vienotās likmes aprēķina.

⁴ Uz doto brīdi tās ir visas Eiropas Savienības valstis, izņemot Apvienoto Karalisti, kā arī Albānija, Maķedonija, Melnkalne, Serbija, Kosova, Bosnija un Hercegovina

Vienotā likme (aprēķina tabulas)

1.Eiropas vēstures piemiņas pasākumi (European Remembrance)												
Dalībnieki	25/ 50	51/ 75	76/ 100	101/ 125	126/ 150	151/ 175	176/ 200	201/ 225	226/ 250	251/ 275	276/ 300	>300
Valstis	EUR											
1-3	12600	15120	17640	20160	22680	25200	27720	30240	32760	35280	37800	37800
4-6	15120	17640	20160	22680	25200	27720	30240	32760	35280	37800	40320	40320
7-9	17640	20160	22680	25200	27720	30240	32760	35280	37800	40320	42840	42840
10-12	20160	22680	25200	27720	30240	32760	35280	37800	40320	42840	45360	45360
13-15	22680	25200	27720	30240	32760	35280	37800	40320	42840	45360	47880	47880
>15	25200	27720	30240	32760	35280	37800	40320	42840	45360	47880	50400	50400

<u>Pirmsprojekta projekta darba grupas tikšanās</u>	
<u>(vienotā likme)</u>	
Kopējais dalībnieku (organizāciju pārstāvju) skaits pirmsprojekta darba grupas tikšanās pasākumā	EUR
≤ 5	2 270
> 5 un ≤ 10	5 290
> 10 un ≤ 15	7 560
> 15	10 080

Prioritātes

Pieteikuma iesniedzēji tiek mudināti izstrādāt projektus saskaņā ar programmas “Eiropa pilsoņiem” vispārējiem un konkrētajiem mērķiem, vienlaicīgi koncentrējoties uz Eiropas Komisijas noteiktajām konkrētajām prioritātēm pēc apspriešanās ar programmas ieinteresētajām personām, kuras pārstāvētas pilsoniskā dialoga grupā un programmas komitejā.

Līdz šīm prioritātes mainījās katru gadu, tomēr tika nolemts tās padarīt patstāvīgas, lai pieteikuma iesniedzējiem būtu vairāk laika plānot un sagatavot savus projektus. Tas neskar iespējamību, ka Eiropas Komisija jebkurā brīdī pēc apspriešanās ar programmas ieinteresētajām personām, kuras pārstāvētas pilsoniskā dialoga grupā un programmas komitejā, pārskata, pielāgo un/vai pārveido prioritāšu sarakstu, ja rodas šāda vajadzība.

Prioritātes tika izstrādātas, lai stimulētu debates par Eiropai nozīmīgiem datumiem un tematiem, kuriem ir spēcīga rezonanse mūsdienās (Eiropas vēstures piemiņas pasākumu atbalsta darbībai) vai kuri balstīti Eiropas Savienības sociālajā, ekonomikas un politiskajā realitātē (demokrātiskās iesaistīšanās un pilsoniskās līdzdalības sadaļai). Pilsoņi tiek aicināti piedalīties šajās pārdomās un debatēs, iepazīstoties ar projektiem, kuros ņemtas vērā programmas vispārējās iezīmes (vienlīdzīga piekļuve, transnacionalitāte un vietējā dimensija, starpkultūru dialogs un brīvprātīgās darbības veicināšana) vai aktīvi iesaistoties organizācijās, kuras piedalās programmā “Eiropa pilsoņiem”.

Konkrētās prioritātes atbalsta darbībai “Eiropas vēstures piemiņas pasākumi”

1.apakšprioritāte: Nozīmīgu vēsturisku pavērsienu atceres dienas nesenaajā Eiropas vēsturē

Viens no programmas atbalsta darbības “Eiropas vēstures piemiņas pasākumi” mērķiem ir nodrošināt iespējas iesaistīties debatēs par Eiropas vēsturi bez nacionālajām perspektīvām.

Programmas atbalsta darbības “Eiropas vēstures piemiņas pasākumi” nolūks ir veicināt atceres un savstarpējas sapratnes atmosfēru starp pilsoņiem no dažādām Eiropas Savienības dalībvalstīm, proti, atbalstot projektus, kas atspoguļo nozīmīgus vēsturiskus pavērsienus Eiropā 20. gadsimtā un to nozīmi/sekas Eiropā šodien.⁵

Kā vienu no prioritātēm **2020. gadā izdala īpašus atceres datumus** un projektus var veidot šādām atcerēm:

<i>Iesniegšanas gads</i>	<i>Atbilstīgie piemiņas pasākumi</i>
2020	1950. gads. Robēra Šūmana deklarācija 1990. gads. Vācijas atkalapvienošana 2000. gads Eiropas Savienības Pamattiesību hartas izsludināšana

Apraksts:

1950.gads. Robēra Šūmana deklarācija. Lai pēc Otrā pasaules kara, iesaistītu Rietumvāciju Eiropas politikā un izvairītos no iespējamajiem tirdzniecības kariem, franču politiskais un ekonomiskais padomdevējs Žans Monē piedāvāja Francijas ārlietu ministram to, kas vēsturē kļuva pazīstams kā “Šūmana plāns”. Tas izraisīja patiesu diplomātisku revolūciju, lai gan tādu, kuras sagatavošana prasīja piecus gadus. Būtībā tas bija ļoti vienkāršs. Šūmana vārdiem sakot: “Francijas valdība

⁵ Priorities of the Programme for 2020, EACEA, https://eacea.ec.europa.eu/sites/eacea-site/files/priorities_2020_en_0.pdf

ierosina, lai visa franču-vācu ogļu un tērauda produkcija atrastos kādas kopīgas Galvenās pārvaldes varā tādas organizācijas struktūrā, kas būtu pieejama citu Eiropas valstu līdzdalībai.” Būdamas kas vairāk nekā ogļu un tērauds kartelis, bet daudz, daudz kas mazāk nekā Eiropas integrācijas projekts, Šūmana priekšlikums sniedza praktisku risinājumu problēmai, kas satrauca Franciju kopš 1945.gada. Šūmana sistēmā Galvenajai pārvaldei būtu tiesības veicināt konkurenci, noteikt cenu politiku, virzīt investīcijas un pirkt un pārdot dalībvalstu interesēs. Robērs Šūmans paziņoja par savu plānu 1950.gada 9.maijā.

Ar Šūmaņa deklarāciju nāca klajā Francijas ārlietu ministrs Robērs Šūmans 1950. gada 9. maijā. Tajā bija ierosināts izveidot Eiropas Ogļu un tērauda kopienu, kuras dalībnieki apvienotu savu akmeņogļu un tērauda ražošanu.

1990. gads. Vācijas atkalapvienošanās. Nopelns Vācijas atkalapvienošanā – unikāls saplūšanas gadījums sadalīšanās desmitgadē (Padomju Savienība, Čehoslovākija, bijusī Dienvidslāvija) – pirmām kārtām pienākas Helmūtam Kolam. Sākotnēji Rietumvācijas kanclers bija tikpat svārstīgs kā ikviens cits – 1989.gada 28.novembrī Viņš iepazīstināja Bundestāgu ar piesardzīgu pasākumu

Apvienotās Vācijas kanclers Helmut Kols uzrunā klātesošos vēlētajus Erfurtē (Austrumvācija) 1990.gada 20.februārī.

piecgades programmu virzībā uz Vācijas vienotību. Bet, uzklusējis Austrumvācijas pūļus (un pārliecinājies par Vašingtonas atbalstu), Kols aplēsa, ka apvienota Vācija tagad ir ne tikai iespējama, bet varbūt pat neatliekama. Bija skaidrs, ka vienīgais veids, kā apturēt ļaužu straumi uz rietumiem (kāda brīdī 2000 cilvēku dienā), ir

nogādāt Rietumvāciju austrumos. Lai atturētu austrumvāciešus no savas valsts pamešanas, Rietumvācijas vadītājs ķērās pie tās likvidēšanas. 23.augustā, iepriekš saskaņojot ar Bonnu, *Volksammer* nobalsoja par pievienošanu Federatīvajai Republikai. Pēc nedēļas tika parakstīts Apvienošanās līgums, ar kuru VDR tika uzņemta VFR – kā apstiprināja tās vēlētajī marta vēlēšanās

un atļāva 1949.gada Pamatlikuma 23.pants, 3.oktobrī līgums stājās spēkā: VDR “pievienojās” Federatīvajai Republikai un beidza pastāvēt.

2000. gads. Eiropas Savienības Pamattiesību hartas izsludināšana. 2000.gada 7.decembrī Eiropas Parlaments, Padome un Komisija izsludina Eiropas Savienības Pamattiesību hartu. Eiropas tautas, veidojot arvien ciešāku savstarpēju sadarbību, ir nolēmušas veidot mierpilnu nākotni, kuras pamatā

ir kopējas vērtības: cieņa, brīvības, vienlīdzība, solidaritāte, pilsoņu tiesības un tiesiskums. Eiropas Savienība veicina šo kopējo vērtību saglabāšanu un attīstību, vienlaikus respektējot Eiropas tautu kultūru un tradīciju dažādību, kā arī dalībvalstu nacionālo identitāti un to valsts iestāžu organizāciju valsts, reģionālā un vietējā līmenī; tā tiecas veicināt līdzsvarotu un stabilu attīstību un nodrošina personu brīvu pārvietošanos, preču, pakalpojumu un

Eiropas Savienības pamattiesību Hartas parakstīšana 2000.gada 7.decembrī

kapitāla brīvu apriti un brīvību veikt uzņēmējdarbību. Šajā nolūkā, ņemot vērā pārmaiņas sabiedrībā, sociālo attīstību, kā arī zinātniskos un tehnoloģiskos sasniegumus, ir nepieciešams stiprināt pamattiesību aizsardzību, šo tiesību nozīmīgumu īpaši uzsverot Hartā.

Ieteikumi:

Projektiem vajadzētu atsaukties uz specifiskajiem Eiropas vēsturiskajiem notikumiem, īpaši, kuriem aprit apaļas gadskārtas (skatīt tabulu augstāk). Tāpat var atsaukties uz jebkuru citu Eiropas vēstures notikumu, kuru norise būtiski ietekmējusi Eiropas attīstību laika gaitā. Saraksts ar specifiskajiem vēstures notikumiem, kuri būtu prioritāri Eiropas Savienības “Eiropa pilsoņiem” programmas atbalsta darbības “Eiropas vēstures piemiņas pasākumi” ietvaros, pieejams šī materiāla noslēgumā.

Piemērs:

2019.gada projektu uzsaukumā organizācija no Serbijas “UCITELJ NEZNALICA I NJEGOVI KOMITETI”⁶ pieteica projektu “Conditions of Peace”, jeb *Miera nosacījumi*. Projekta mērķis ir stiprināt mieru un demokrātiju Eiropā, aktīvi **pieminot Robēra Šūmana deklarāciju un proklamējot Eiropas Savienības Pamattiesību hartu** kā galvenos miera veidošanas mirkļus. Pirmām kārtām veidojot kopīgu politisko institūciju, kas nodrošina ekonomisko sadarbību un publisko resursu sadali, otrkārt – garantējot pamatbrīvības, līdzdalību un sociālekonomisko drošību. Tas ir īpaši svarīgi, lai novērstu mūsdienu Eiropā pieaugošo ekstrēmismu, populismu un protekcionismu. Konkrētie šī projekta mērķi ir:

- veicināt projekta partneru un to tuvākā loka sabiedroto kapacitāti veidojot dialogu un redzamību vēsturiskajiem notikumiem un to laikmetīgo nozīmi četrās lasījumu grupās – pa vienai katrā valstī (projektā iesaistītas Austrija, Rumānija, Somija un Serbija).
- palielināt zināšanas un izpratni par dotajiem vēsturiskajiem notikumiem un vērtībām, ko tie aicina pieņemt: mieru, solidaritāti, cilvēcību, brīvību, vienlīdzību, pilsoņu tiesībām un tiesiskumu, rīkojot 2 konferences šo pasākumu svinēšanas datumos. Konferences būs starpdisciplināras, ietverot arī aktīvistus, māksliniekus, pilsonisko sektoru un sabiedrību, un to mērķis būs starppaaudžu apmaiņa.
- Veicināt kopēju vēstures izpratni un demokrātisku līdzdalību, izmantojot dialogu mehānismu par šiem notikumiem un tematiem, rīkojot intervijas ar dažādu valstu iedzīvotājiem par apstākļiem, kas nepieciešami miera uzturēšanai Eiropā šodien. Tiks izveidots šo interviju interaktīvs arhīvs, kas ļaus palielināt viedokļu ietekmi, jo īpaši jaunu lietotāju vidū.
- Paplašināt šo datumu atceri sabiedrībā ar vēsturisku ceļojumu izstādi, kas tiks prezentēta katrā partnervalstī un papildināta ar 2 apaļo galdu diskusijām. Galvenais rezultāts būtu lielāka izpratne par Eiropas Savienības miera vēstījumu no tā vēsturiskā sākuma un līdz pasākumiem, kuri būtu jāveic šodien, lai nodrošinātu mieru.

2.apakšprioritāte: Pilsoniskā sabiedrība un sabiedrības līdzdalība totalitārajā režīmā

Apraksts: Totalitāros režīmos tādiem demokrātijas jēdzieniem kā “”pilsoniskā sabiedrība”, sociālā kustība”, “līdzdalība”, “iesaistīšanās”, “konstitūcija”, “brīvība” un “demokrātija” pilnībā bija atņemta to būtība. Piemēram, “tautas demokrātija” nozīmēja visu citu, tikai ne “tautu” un

⁶ <http://novi.uciteljneznalica.org/>

“demokrātiju”. Politiskos vadītājus ievēlēja ar nomācoša pārsvara rezultātiem (vairāk nekā 80 %) bez jebkādas faktiskas opozīcijas.

Politiskas demonstrācijas, vēlēšanu kampaņas, sabiedrības pulcēšanās un debates bija tikai demokrātisku rituālu parodijas. Tās bija paredzētas valdošās varas leģitimizēšanai, un tās parasti nebija ne spontānas, ne autentiskas, bet gan piespiedu. Tās tika izmantotas, lai disciplinētu un kontrolētu cilvēkus, kā arī atbalstītu pastāvīgo politikas orientāciju. No dabiskā mērķa (t. i., piedalīties sabiedriskajā dzīvē un to ietekmēt) arī bija novirzīta viena no vissvarīgākajām demokrātiskas līdzdalības darbībām — dalība politiskā partijā. Parasti tā kalpoja, lai pierādītu lojalitāti monolītai partijai, piekrišanu oficiālajai patiesībai, un to galvenokārt izmantoja, lai piekļūtu konkrētiem amatiem vai pakalpojumiem. Oficiālās aģentūras bez jebkāda neatkarīga pretsvara arī monopolizēja un sagrozīja publisku informāciju.

Polijas arodbiedrība "Solidarnosc", kuru 1980. gada 17. septembrī Leha Valensas vadībā dibināja Leņina kuģubūvētavā. Tā bija pirmā arodbiedrība Varšavas pakta valstīs, kuru nekontrolēja komunistiskā partija

Turpretim autentiskas sociālās kustības, ko radīja pilsoniskā sabiedrība, bieži tika izstumtas, apdraudētas vai apspiestas, jo totalitārā vara tās uzskatīja par neuzticamām, nodevīgām vai sociāli bīstamām. Tām bija jāslēpjas, jāpretojas vai jākompromitējas. Publiski izteikts atšķirīgs viedoklis tika uzskatīts par “dumpīgumu”. Vārda brīvība bija aizliegta. Politiskos lēmumus piemēroja bez nopietnām debatēm vai apspriešanas. Noteiktā veidā pilsonisko sabiedrību

un demokrātiskās kustības absorbēja un ekspluatēja vienas partijas sistēma, kura ir raksturīga totalitārajiem režīmiem.

Ieteikumi: Pieteikuma iesniedzējiem, ņemot vērā totalitāro pieredzi, jāizstrādā atziņas par demokrātisko procesu nepareizu izmantošanu un apiešanu, jo sevišķi ar propagandas un oficiālo plašsaziņas līdzekļu palīdzību. Tiem ir jāpievēršas atšķirībām starp mākslīgu un īstu demokrātiju, kā arī jāuzsver dzīvīgas, spēcīgas un neatkarīgas pilsoniskās sabiedrības priekšrocības.

Mērķis ir demonstrēt, ka pilsoniskās sabiedrības organizācijas ir neaizstājams posms starp pilsoņiem un varas iestādēm. Tām ir patiešām svarīga nozīme demokrātiskos režīmos, lai tuvinātos iedzīvotājiem un informētu par viņu tiesībām, kā arī atspoguļot tās politikajā līmenī.

Pieteikuma iesniedzējiem ar saviem projektiem jāatspoguļo tādu mūsdienīgu demokrātisku sasniegumu kā tiesiskuma, pilsoņu brīvību, pilsoņu tiesību nozīmīgums un jāuzsver pilsoņu tiesību (vārda brīvības, balsošanas tiesību, ...) trauslums bez spēcīga pretsvara. Mērķis ir arī debatēt par konkrētiem veidiem un mehānismiem, ar kuriem var saglabāt pilsoņu brīvības un pilsoņu tiesības un garantēt tās Eiropas Savienības un valstu līmenī.

Piemēri:

- 1) 2019.gada projekts no Polijas “Shaping of the European citizenship in the post-totalitarian societies. Reflections after 15 years of EU enlargement”⁷ (*Eiropas pilsonības veidošana posttotalitārās sabiedrībās. Pārdomas 15 gadus kopš Eiropas savienības paplašināšanās*) Eiropas Savienības paplašināšanās 15. gadadienā (2020.gads) ir iespēja pārdomāt sociālās un izglītības darbības panākumus un neveiksmes pilsoniskās sabiedrības veidošanā valstīs ar pēctotalitāru pieredzi (Polija, Slovākija, Itālija). Būtiski to apzināties mūsdienu Eiropā atdzīvojušos nacionālistu kustību laikmetā. Projekts atbilst visu partnervalstu sabiedrības vajadzībām: pārdomas par pārmaiņās Eiropā (tostarp par jaunajām nacionālistiskajām kustībām), Eiropas Savienības vērtībām, aktīvu pilsonību un Eiropas Savienības paplašināšanās iespējām. Projektā tiešie dalībnieki ir 40, savukārt netiešie aptuveni 2000. Projektam būtu jāveicina labāka izpratne par demokrātiskajiem sociālajiem procesiem, kas notiek Eiropas Savienībā gan vēsturiskajā, gan mūsdienu dimensijā. Tās galvenais mērķis ir radīt starpvalstu debates un pārdomas par izglītojošiem un sociāliem pasākumiem, kas saistīti ar Eiropas pilsonības veidošanu posttotalitārās sabiedrībās; vēsturisko atmiņu, kultūras mantojumu un kopējām Eiropas vērtībām; kā arī demonstrēt dažādas pieejas kopējiem vēsturiskiem notikumiem (un to sekām).
- 2) Projekts no Itālijas “Education: The Key of Democracy”⁸ (*Izglītība: Demokrātijas atslēga*) par galvenajiem mērķiem uzskata veicināt dažādu Eiropas Savienības dalībvalstu pilsoņu kopējo atmiņu un savstarpējo sapratni par totalitāro režīmu un totalitārisma nozīmi un sekām Eiropā; - uzsvērt pilsoniskās sabiedrības lomu un līdzdalību totalitāro režīmu un demokrātiskās pārejas procesā, kā arī pāreju uz Eiropas Savienību. Īstenojot projektu, kurā

⁷ https://shareeu.europeistyka.uj.edu.pl/en_GB/oprojekcie

⁸ <https://www.etveurotreviso.eu/#/progetti>

- uzmanība pievērsta totalitāro režīmu izglītības sistēmai, tiek uzsvērts, ka izglītība ir viens no demokrātijas pamatiem. Izglītība ir nepieciešama, lai jauniešiem piešķirtu demokrātiskas vērtības un cilvēktiesības, kas ir demokrātijas un Eiropas Savienības pamats. Projektā plānots iesaistīt 20 jauniešus un 8 pieaugušos, kas nāk no Itālijas, Rumānijas, Grieķijas, Polijas. Visas šīs valstis XX gadsimtā saskārās ar dažādiem totalitārajiem režīmiem, kas ierobežo pilsoniskās sabiedrības tiesības un dažādus ikdienas dzīves aspektus, arīdza izglītību. Šī projekta galvenā aktivitāte ir apzināties un ļaut pilsoniskajai sabiedrībai, īpaši jauniešiem, uzzināt, cik izglītības sistēma bija dažāda totalitāro režīmu ietekmē un vispār XX gadsimta laikā. Ar projektu plānots sasniegt mērķus ar neformālās izglītības pasākumiem, semināriem, intervijām, pētījumiem. Projektā tiks veidoti stāsti, mēģinot definēt vēsturiskās atmiņas kā kolektīvās līdzdalības ceļu rezultātus un kā dažādu perspektīvu un pieredzes salīdzināšanas produktus. Projekta programma tiks sadalīta trīs posmos. Pirmajā posmā katra grupa ievāks informāciju par izglītības sistēmu savā valstī konkrētā totalitārā režīma laikā, otrajā posmā Treviso pilsētā (Itālija) notiks starptautiska sanāksme ar pētnieciskajiem semināriem un prezentācijām, debatēm ar ekspertiem un noslēdzošajā posmā notiks radīto darbu izstādes un tiešsaistes ekspozīcijas.
- 3) Tradicionālie Aukstā kara stāstījumi mēdz nostādīt ASV un Padomju Savienību darbības centrā un pieņemt, ka Eiropa ir salīdzinoši pasīva dalībiece notikumu gaitā. Projektā “From Helsinki to Berlin: Europe and the fall of the Berlin Wall”⁹ (*No Helsinkiem līdz Berlīnei: Eiropas un Berlīnes mūra krišana*), kura vadošais partneris no Portugāles “ISCTE - INSTITUTO UNIVERSITÁRIO DE LISBOA” uzsver Eiropas dalībnieku lomu Aukstā kara pēdējos gados un norisēs, kuru kulminācija bija Berlīnes mūra krišana. Eiropas kontekstā šis periods ietver laika periodu no Helsinku samita 1975. gadā līdz Berlīnes mūra krišanai 1989. gadā. Projekta mērķauditorija iekļauj tādus nozīmīgus Eiropas dalībniekus kā EEK, politiskos līderus, NVO un jaunatnes un studentu aktīvistu grupas. Projekta aktivitāšu mērķis ir veicināt politiskos kontaktus, kultūras apmaiņu un tādu vērtību kā brīvība, demokrātija un cilvēktiesības izplatīšanu starp abām “mūsdienu” Berlīnes mūra pusēm. Šo kopīgo Rietumu un Austrumeiropas vēsturi paredzēts atzīmēt un izplatīt, izmantojot jaunākās paaudzes, vairākās aktivitātēs, kas notiek projektā iesaistītajās valstīs. Lielākā daļa šo pasākumu ir neformālā izglītība, kas paredzēta jaunatnei, bet tajā ietilpst arī akadēmiska konference, kas paredzēta augstskolu studentiem, un izstāde, kas atvērta plašai sabiedrībai. Šīs darbības, kurās var piedalīties iedzīvotāji no dažādām mērķa

⁹ <https://blog.cei.iscte-iul.pt/nowall-europe-and-the-fall-of-the-berlin-wall/>

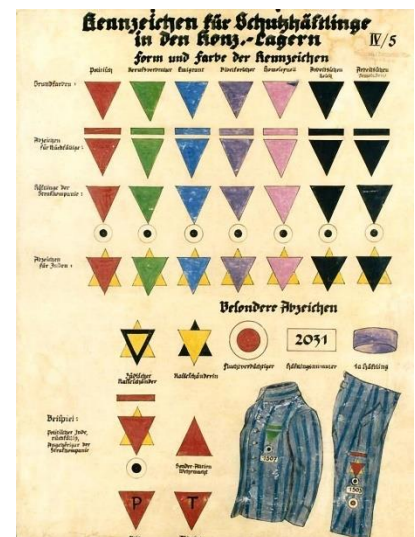
grupām, tiks īstenotas, sadarbojoties vairākām organizācijām no vairākām iesaistītajām valstīm. Iesaistītās organizācijas ir dažāda veida: universitātes, NVO un privātie fondi. Projekta galvenie rezultāti būtu labākas izpratnes veicināšana par Eiropas vēsturi un tās daudzveidību, dziļākas zināšanas par Eiropas vērtībām un tajā pašā laikā veicināt jauniešu pilsoņu demokrātisku līdzdalību un izskaidrot jaunākajām paaudzēm, ka, tāpat kā agrāk, nākotnes veidošana lielā mērā ir atkarīga no viņu līdzdalības un aktivitātes, Eiropas iestāžu darbības, kas atbalsta informētas un atbildīgas pilsonības attīstību.

3.apakšprioritāte: Izstumšana un pilsonības zaudēšana totalitārā režīmā: ko mācīties mūsdienās

Apraksts: Totalitārie režīmi 20. gadsimtā atsevišķiem saviem pilsoņiem atņēma pamattiesības pat tādā mērā, ka tos izslēdza no sabiedrības: ebreji nacistu režīmā; politiskie “disidenti” komunistiskajos režīmos. Šos pilsoņus pamazām atturēja no debatēm, balsošanas, dalības sabiedriskajās attiecībās, strādāšanas, brīvas uzturēšanās un pārvietošanās, piekļuves sabiedriskajiem labumiem izceļšanās, pārliecības vai uzskatu dēļ.

Izstumšanu totalitārajos režīmos izmantoja to cilvēku neitralizēšanai, kurus uzskatīja par apdraudējumu, un pārējo iedzīvotāju kontrolei, izmantojot teroru. To attaisnoja ar maldinošām ideoloģijām un atbalstīja ar maldinošu propagandu, negodīgu likumdošanu, kā arī ar represīvām sistēmām, kas šiem režīmiem ļāva slēpt masu slepkavības vai iznīcināt politiskos oponentus.

Ieteikumi: Pagātnes procesus, kas saistīti ar izstumšanu, to briesmīgo seku dēļ nepieciešams analizēt un pārrunāt, lai mūsdienu sabiedrība būtu informēta. Pieteikumu iesniedzējiem savos projektos jāapskata turpmāk norādītie temati un jautājumi. Kad mēs varam sākt uzskatīt, ka kāda iedzīvotāju kategorija tiek izstumta? Kā atpazīt “grēkāzi” un izjaukt diskursu, kas rada nošķirtību un marginalizāciju? Kā mēs varam tikt galā ar politiskajiem diskursiem, kuros izmanto bailes, aizspriedumus pret atsevišķām iedzīvotāju kategorijām, un kā varam izvirzīt pretargumentus? Kā cīnīties pret naidu izraisošiem izteikumiem, ko izplata sociālajos plašsaziņas līdzekļos un internetā?

Nacistu koncentrācijas nometnēs ieslodzītie tika marķēti ar noteiktas krāsas atpazīšanās zīmēm, tādējādi vēl vairāk iedragājot cilvēku pašcieņu

Kādi ir izglītības un likumdošanas instrumenti Eiropas Savienībā un valstu līmenī, lai cīnītos pret rasismu un ksenofobiju (piemēram, antisemītisms, pret Romiem un musulmaņiem vērsts naid utml.), kā arī homofobiju un citu minoritāšu izstumšanu?

Piemēri:

- 1) Projekts “R”¹⁰, kas 2019.gadā tika pieteikts un saņēma atbalstu, atsaucas uz mūsdienām, laikmetu,

kad nacionālistiski konflikti plosās visā sabiedrībā, rasisms un ksenofobija apdraud demokrātiju un Eiropas Savienības saliedētību. Tā mērķis ir motivēt Eiropas iedzīvotājus no 6 valstīm apspriest, padziļināt viņu izpratni un rīkoties, lai risinātu būtiskus minoritāšu grupu jautājumus, kas ir aktuāli to ikdienas sabiedriskajā dzīvē. Piemēram, antisemītisms, ksenofobija un pret romu tautības cilvēkiem vērtais naid. Atceroties pagātnes notikumus, šī projekta moto ir “Pievērties tagadnei un atbildēt nākotnei”, atskatoties atpakaļ uz tumšākajām Eiropas vēstures lappusēm, lai radītu cerību gaismu nākotnei. Tad tie bija ebreji, tagad imigranti, kāda cita minoritāte nākotnē. Tālu nav jāmeklē, kad minoritāšu grupas joprojām saskaras ar rasismu un diskrimināciju. Holokausta un antisemitisma izvirzīšana par diskusiju pamatu ir atspēriena punkts projekta dalībnieku sinerģijai ar vietējo pilsonisko sabiedrību, pilsoniskās sabiedrības organizācijām un politikas veidotājiem mijiedarbojoties, dalīties pieredzē un izveidot pamatu izpratnes veicināšanai savās kopienās. Projekta satura pamatā ir laba rasisma apkarošanas prakse pēdējās desmitgadēs, izpratne par sabiedrības un tajā izrietošo minoritāšu būtisko lomu un bēgļu tiesības. Publiskas diskusijas, simulācijas spēles, interaktīvas darba grupas, kā arī novatoriski pasākumi, piemēram, semināri pēc *Open-space* metodes, ļaus dalībniekiem labāk izprast pilsoniskās sabiedrības lomu cīņā pret diskrimināciju un pasākumus, kas jāveic attiecībā uz šo minoritāšu aizsardzību. Ar jauniem instrumentiem un metodēm, ko nodrošina cilvēktiesību, Eiropas vēstures un jaunatnes politikas eksperti un pasniedzēji,

1937.gada 19.jūlijā nacisti Minhenē sarīkoja atvēršanas svētkus "Degeneratīvās mākslas" izstādei, kuras mērķis bija diskreditēt avangardisko mākslu. Bildē Trešā reiša propagandas ministrs Jozefs Gebelss apmeklē Degeneratīvās mākslas izstādi.

¹⁰ https://www.facebook.com/systemngfinland/?fref=mentions&_tn_=_K-R

dalībnieki, kas ir jaunieši ar mazākām iespējām, uzsāks savu darbību, lai panāktu tik ļoti vajadzīgās labās pozitīvās pārmaiņas, kas ietekmē viņu sociālo vidi.

- 2) Specifiskais projekts “Queer Curtain - 30 years of democracy for LGBTI people”¹¹ (*Neizprasto priekšgars - 30 gadi LGBT kopienas demokrātiskajām tiesībām*) ir projekts, kas atsaucošies uz “Dzelzs priekšgara” krišanu Eiropā sāka svarīgo demokratizācijas procesu Centrāleiropas un Austrumeiropas valstīs. Ar demokrātiju cilvēki ir uzlabojuši cilvēktiesības, jo īpaši LGBT (lesbiešu, geju, biseksuālu cilvēku un transpersonu) kopienai. Komunistiskā totalitārisma režīma laikā Centrālajā un Austrumeiropā cilvēki ir bijuši liecinieki un upuri noziegumiem pret homoseksuālo orientāciju un transpersonu identitāti. Slepēnā policija ir izmantojusi homoseksuālas un transseksuālas personas, lai šantažētu šos cilvēkus. LGBT grupām neļāva veidot savas kopienas. Viņi dzīvoja slepenā pasaulē, kas pazīstama kā “skapis” lai izvairītos no kaitējuma un sabiedrības diskriminācijas. Šis projekts stāsta par cilvēkiem, kas komunistiskā laikmeta laikā cieta tādās valstīs kā bijusī Čehoslovākija, bijusī Austrumvācija, Polija, Bulgārija, Rumānija, Ungārija, bijusī Dienvidslāvija. Salīdzinot LGBT cilvēku dzīvi pirms 30 gadiem, projekts vēlas noskaidrot, kā mainījusies viņu dzīve un attieksme sabiedrībā. Kādas bija LGBT cilvēku tiesības komunisma laikā? Projekts ietver:

- to LGBT cilvēku liecību video publicēšanu, kuri ir dzīvojuši komunisma laikmetā tiešsaistes platformās (4 liecības no katras iesaistītās valsts).
- Teātra izrādes par dzīvi LGBT cilvēkiem komunistiskā laikmeta laikā un tagad.
- Izstāde ar informatīviem un video paneļiem un diskusiju sadaļa. Izstāde notiks visās iesaistītajās projekta valstīs.

- 3) Projekts no Itālijas “Challenging Propaganda Through Remembrance”¹² (*Izaicinot propagandu ar atceres palīdzību*) vērs uzmanību uz to, ka kopš 2014. gada Eiropa saskaras ar lielāko bēgļu humanitāro krīzi kopš Otrā pasaules kara. Lielākā daļa no viņiem bēg no Sīrijas un Lībijas. Tajā pat laikā ekonomiskā krīze ir samazinājusi sociālās iekļaušanas, izglītības un veselības aprūpes programmas. Vēl ļaunāk ir tas, ka populistu grupu plašsaziņas līdzekļos trešo valstu valstspiederīgie tiek attēloti kā labklājības sistēmas izmantotāji, vienlaikus solidāri kriminalizējot pilsoniskās sabiedrības organizācijas, tādējādi veicinot sociālo spriedzi organizētajā vardarbībā pret cilvēkiem un iestādēm. Padziļināta analīze liecina, ka pašreizējā propaganda sakņojas metodēs un rīkos, kas

¹¹ <https://www.developmentaid.org/#!/organizations/awards/view/152020/queer-curtain-30-years-of-democracy-for-lgbti-people>

¹² <https://sci-italia.it/tematiche/conflitti/citizens-beyond-walls/>

izstrādāti saskaņā ar totalitārajiem režīmiem. Nacisms un fašisms uzsvēra tās iezīmes, kas raksturo sabiedrisko diskursu Pirmā pasaules kara laikā un tā turpinājumu, piemēram, nacionālisms, naids pret ienaidnieku un dehumanizācija: tas viss deva pamatu Otrajam pasaules karam. Šajā ziņā projekta mērķis ir pievērst uzmanību propagandai pirms Otrā pasaules kara un tā laikā, koncentrējoties uz tās lomu “ienaidnieka” jēdziena īstenošanā, sākot ar nacionālajām un etniskajām grupām un beidzot ar politiskajiem oponentiem un sociālajām grupām. Dalībnieki, kas izraudzīti starp cilvēkiem, kuri vēl nav aktīvi pilsoņi, darbosies kā piemiņas vēstneši, lai saistītu pagātnes notikumus ar pašreizējām tendencēm. Turklāt, izmantojot novatoriskas komunikācijas metodes un instrumentus, tās pievērsīs uzmanību vietējo plašsaziņas līdzekļu un miera organizāciju lomai propagandas izaicināšanā. Projektā paredzēti vairāki pasākumi, lai sasniegtu savu mērķi, iesaistot simtiem iedzīvotāju un ieinteresēto pušu:

- projekta partneru sagatavošanas sanāksme - nacionālās mācības piemiņas vēstnešiem.
- 5 atceres nedēļas valstīs, kuras piedzīvoja propagandas ietekmi pirms Otrā pasaules kara un tā laikā.
- Nobeiguma konference. Projekta rezultāti būs infografikas kopums, kas parādīs propagandas galvenās iezīmes, kad un kas tagad notiek. Būs arī animēts infografikas video, kurā apkopoti projekta rezultāti, tiešsaistes kampaņas un aktuālo ideju apkopojums.

4.apakšprioritāte: Demokrātiska pāreja un pievienošanās Eiropas Savienībai

Apraksts: Daudzām dalībvalstīm, kas nesenajā vēsturē piedzīvojušas pāreju uz demokrātiju, pievienošanās Eiropas Savienībai bija nozīmīgs notikums demokratizācijas atbalstā un konsolidēšanā. Piemēram, ar “demokrātisko nosacījumu” sistēmu pirmspievienošanās posmā tika sekmētas politikas izmaiņas un strukturālās reformas, stiprināta administratīvā kapacitāte un uzlabota minoritāšu aizsardzība.

Ieteikumi: Projektos, ko finansē saskaņā ar programmu “Eiropa pilsoņiem”, jāanalizē, kā izredzes pievienoties Eiropas Savienībai ir ietekmējušas pirms tam pastāvošo diktatūru vai autoritāro režīmu demokrātiskos standartus un praksi.

Tajos arī jāpārrunā dalības Eiropas Savienībā nozīme demokrātiskas pārejas procesā. Projektos jo sevišķi jāpievēršas vēsturiskiem notikumiem, pavērsieniem vai pasākumiem, kas raksturoja šo lēno pārmaiņu procesu, un jāuzsver, kādos veidos tie sekmēja pagātnes pārvarēšanu, mērķa “atgriezties Eiropā” sasniegšanu un nākotnes veidošanu. Projektos jāizceļ, kas bija galvenie šā procesa dzinuļi, un

jāuzsver radušās grūtības vai ilgstošas grūtības, jo sevišķi pēc pirmspievienošanās nosacījumu izbeigšanās un pēc pievienošanās Eiropas Savienībai. Izvērtējot pēdējās dekādēs veiktās paplašināšanās un to rezultātus saistībā ar demokratizāciju, ar projektiem jāuzsāk diskusija par nākotnes paplašināšanos vēlamību vai par citu veidu partnerību ar valstīm Eiropas Savienības kaimiņos.

2019.gada 1.maijs, Varšava. Eiropas delegācija svin 15-to gada dienu kopš Eiropas Savienības lielākās paplašināšanās. 2004.gadā Eiropas Savienībai pievienojās 10 jaunas dalībvalstis (to skaitā arī Latvija).

Piemēri:

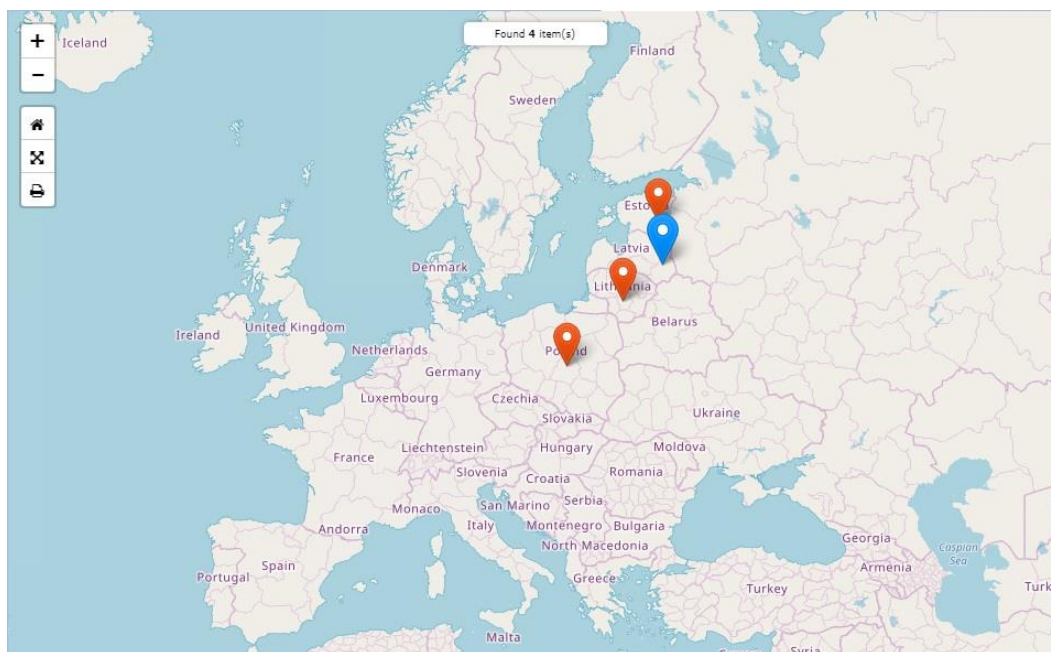
1) Latvijas organizācija “EUROPEAN ASSOCIATION WORLD-OUR HOME” no Rēzeknes 2019.gadā saņēma apstiprinājumu savam projektam “15th Anniversary of EU Enlargement”¹³ (*Eiropas Savienības paplašināšanās 15-tā gadadiena*). Projektu veido 4 organizācijas no 4 Eiropas valstīm - Latvijas, Igaunijas, Lietuvas un Polijas. 2019. gads ir atceres gads, atzīmējot Eiropas Savienības paplašināšanās 15. gadadienu. Projekta mērķi ir šādi:

- Veicināt iedzīvotāju informētību par nozīmīgu vēsturisku, ekonomisku un politisku notikumu 2004. gadā – Eiropas Savienības paplašināšanos, kas bija lielākā Eiropas Savienības paplašināšanās teritorijas, valstu un iedzīvotāju skaita ziņā.

¹³ https://www.facebook.com/pg/15EUE/about/?ref=page_internal

- Iesaistīt projektā sociālās organizācijas, pilsētu pašvaldības, muzejus, bibliotēkas un skolas starpnozaru sadarbībai, lai gūtu labākus sagaidāmos rezultātus.
- Izveidot Eiropas Savienības valstu stabilu tīklu, lai kopīgi popularizētu Eiropas Savienības ekonomiskās vērtības, kā arī Eiropas valstu vērtības.

Projekta galvenie pasākumi: šī gadadiena ir lielisks sākumpunkts analīzēm un debatēm par Austrumeiropas valstu pāreju no diktatūras uz demokrātiju un to 15 gadu integrāciju un sasniegumiem pēc Eiropas Savienības paplašināšanās. Konferences un semināri, kuros iepazīstina ar analīzi, kā iestāšanās Eiropas Savienībā ietekmēja demokrātijas standartus un praksi Austrumeiropas valstīs, foto izstādes (tēma - salīdzināt pagātni un tagadni), video ar intervijām katrā partnervalstī. Projekta noslēgumā notiks starptautiska konference ar gala analīzēm un kopīgu foto izstādi. Šī projekta datu analīzes, televīzijas diskusiju, publisku pasākumu, foto izstāžu un video galīgais mērķis ir veicināt Eiropas paplašināšanās procesa sasniegumus un veicināt Eiropas Savienības turpmāko attīstību. Projekta rezultātā arī šim nolūkam tiks izveidots sadarbības valstu tīkls. Projektā tiks iesaistīti aptuveni 390 tieši un 20 000 netiešo dalībnieku. Projekts ilgst 16 mēnešus.

Projekta "15th Anniversary of EU Enlargement" karte. Vadošais partneris no Rēzeknes – asociācija "World-Our Home", kā arī partneri: Unique Projects (Lietuva), Kobiety.Lodz.PL (Polija) un MTU Noored Toredate Motetega (Igaunija)

- 2) Uzreiz uz 2 prioritātēm "Demokrātiska pāreja un pievienošanās Eiropas Savienībai" un "Pilsoniskā sabiedrība un sabiedrības līdzdalība totalitārajā režīmā" atsauca projekts

“Edukacija dla Pokoju”¹⁴ (*Izglītība nākotnei*) no Polijas. Projekta mērķis ir labāk izprast ideju par solidaritāti un mierīgām pārmaiņām, kas notikušas Centrāleiropā, veicinot komunisma sabrukšanu Eiropas kontinentā. Tuvinot vēsturi, kas saistīta ar *Solidaritātes (Solidarnosc)* kustību Polijā un Samta revolūcijas (*Sametová revoluce/Nežná revolúcia*) notikumiem bijušajā Čehoslovākijā, projekts veicinās labāku izpratni par jautājumiem, kas saistīti ar Eiropas Savienību un tās vēsturi, kas ir daļa no Eiropas savienības programmas “Eiropa pilsoņiem” vispārējā mērķa. Projekta īstenošana palielinās sabiedrības informētību par kopīgo vēsturi un vērtībām. Projekta aktivitātes, kas saistītas ar solidaritātes un mierīgu politisko pārmaiņu idejas veicināšanu, palīdzēs padziļināt pārdomas un debates par mieru kā galveno sastāvdaļu vērtībās, kas veido Eiropas kopienu. Tās arī veicinās demokrātisko revolūciju piemiņu Centrālajā un Austrumeiropā. Projekta aktivitātes tiek veiktas Polijā (Gdaņskā), Dānijā (aukstā kara muzejā Langelandsfort un Čehijā (Dagmar un Vaclav Havel Foundation). Projekta ietvaros katrā valstī notiek izglītojošas darbnīcas, ko rīko poļu pedagogi, bērniem un skolu jaunatnei adresētu interaktīvu darbnīcu veidā. Partnervalstīs nodarbībās piedalīsies vismaz 50 cilvēku, savukārt Polijā projekta aktivitātes aptvers vairāk nekā 150 cilvēku. Partneru apmaiņas ietvaros 30 dalībnieki no Dānijas un 30 dalībnieki no Čehijas piedalīsies izpētes vizītē Gdaņskā (Polijā), kur viņiem būs iespēja uzzināt par totalitārisma vēsturi (apmeklējot Otrā Pasaules kara muzeju), par solidaritātes vēsturi (apmeklējot Eiropas Solidaritātes centru). Noslēguma konferencē piedalīsies visi projekta dalībnieki un kā īpašais viesis – Nobela Miera prēmijas laureāts Lech Walesa (Lehs Valensa).

- 3) Savukārt uz veselām 3 prioritātēm (“Demokrātiska pāreja un pievienošanās Eiropas Savienībai”, “Pilsoniskā sabiedrība un sabiedrības līdzdalība totalitārajā režīmā” un “Izstumšana un pilsonības zaudēšana totalitārā režīmā: ko mācīties mūsdienās”) var attiecināt projektu “How to Survive a European Democracy?”¹⁵ (*Kā izdzīvot Eiropas demokrātijā?*) no Nīderlandes. Daudziem Eiropas Savienības pilsoņiem termins “diktatūra” saistās ar kaut ko no pagātnes vai no tālām valstīm. 30 gadus pēc pēdējiem Eiropas diktatoriem 1989. gadā ir jāatceras pagātne un jāapcer šī brīža demokrātija. Eiropas Savienības demokrātiskā sistēma ir pakļauta spiedienam. Uzticēšanās valsts pārvaldei, politiķiem un politiskajām partijām pasliktinās, un daudzi cilvēki apšaubā Eiropas Savienības leģitimitāti. Ar ceļojošo muzeju “Kā pārdzīvot Eiropas Savienības

¹⁴ <https://ilw.org.pl/en/news/lech-walesa-institute-granted-funding-from-the-europe-for-citizens-program>

¹⁵ <https://www.ironcurtainproject.eu/en/events/hoe-overleeft-de-democratie-ons/>

demokrātiju” projekts no vienas puses, padarīs dzīvi diktatūras apstākļos taustāmu, izmantojot video sēriju ar ļoti personīgiem stāstiem par eiropiešiem, kuri dzīvoja diktatūras laikā. Savukārt muzejs piedāvā interaktīvu “Eiropas Savienības demokrātijas laboratoriju”, kurā apmeklētāji tiek mudināti pārdomāt demokrātijas stāvokli un to, kāda loma tajā var būt parastajiem pilsoņiem. Projektā tas tiks nodrošināts, piedāvājot tiešsaistes spēli “*The Boiling Frog*”, kas sniedz ieskatu par iespējamiem draudiem demokrātijai un stimulē domāšanu par veidiem, kā to aizstāvēt. Projektā arī paredzēts aicinājums apmeklētājiem izklāstīt savu redzējumu par Eiropas Savienības demokrātijas nākotni vēlēšanu kampaņas plakātā ar pašu izdomāto politisko partiju. Rezultātus varēs izplatīt sociālajos medijos, un tie tiks prezentēti dokumentālā veidā un tālāk izplatīti. Projekta mērķis ir likt dalībniekiem apzināties, ka pagātnes Eiropas diktatūras, kas ilga līdz 1989./1991. gadam, nedrīkst aizmirst. Eiropas Savienības demokrātija ir neaizsargāta, un tai ir nepieciešama pastāvīga uzmanība un aizsardzība. Projektu papildinās īpaši izstrādāti pasākumi par Eiropas Savienības demokrātiju projekta valstīs, kuros kopumā paredzēts piedalīties aptuveni 600 tieši iesaistītajiem projekta dalībniekiem un ļoti lielu netiešo dalībnieku. Projekta rezultāti tiks izplatīti ar plašu vērienu, izmantojot projekta ietvaros rīkotos festivālus, publikācijas medijos, skolas, tīmekļa vietnes un sociālos medijus.

Nozīmīgi notikumi Eiropas vēsturē 20. un 21.gadsimtā Eiropas Savienības programmas “Eiropa pilsoņiem” atbalsta pasākuma “Eiropas vēstures piemiņas pasākumi” kontekstā¹⁶

Hāgas kongress 1948.gadā

1917. gads Sociālās un politiskās revolūcijas, impēriju krišanas ietekme uz Eiropas politisko un vēsturisko fonu.

1918. gads Pirmā Pasaules kara beigas, nacionālu valstu veidošanās, neveiksme veidojot sadarbību Eiropas līmenī un mierīgu līdzāspastāvēšanu.

1936. gads Pilsoņu kara sākums Spānijā.

1938./1939. gads Otrā Pasaules kara sākums.

1979.gada Eiropas Parlamenta vēlēšanas

Berlīnes mūra celtniecība 1961.gadā

1948. gads Aukstā kara sākums.

1948. gads Hāgas kongress un Eiropas integrācija.

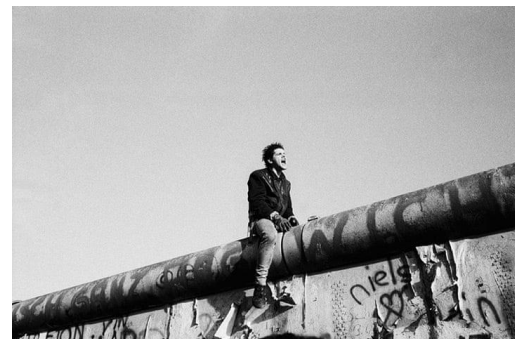
1950. gads Roberta Šūmana (Robert Schuman) deklarācija.

1951. gads Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencijas pieņemšana par bēgļu statusa piešķiršanu un saistību ar bēgļu situāciju Eiropā pēc Otrā Pasaules Kara.

1956. gads Politiskā un sociālā mobilizācija Centrāleiropā.

1957. gads Romas līgums un Eiropas Ekonomiskās Savienības aizsākumi.

1968. gads Pretošanās un cilvēktiesību aizstāvju kustības, invāzija Čehoslovākijā, studentu protesti un antisemītiskā kampaņa Polijā.

Protestu dalībnieks uz Berlīnes mūra 1989.gadā

1956. gads Politiskā un sociālā mobilizācija Centrāleiropā.

1956. gads Politiskā un sociālā mobilizācija Centrāleiropā.

1956. gads Politiskā un sociālā mobilizācija Centrāleiropā.

1956. gads Politiskā un sociālā mobilizācija Centrāleiropā.

1956. gads Politiskā un sociālā mobilizācija Centrāleiropā.

1956. gads Politiskā un sociālā mobilizācija Centrāleiropā.

1956. gads Politiskā un sociālā mobilizācija Centrāleiropā.

1956. gads Politiskā un sociālā mobilizācija Centrāleiropā.

1956. gads Politiskā un sociālā mobilizācija Centrāleiropā.

1956. gads Politiskā un sociālā mobilizācija Centrāleiropā.

1956. gads Politiskā un sociālā mobilizācija Centrāleiropā.

1956. gads Politiskā un sociālā mobilizācija Centrāleiropā.

1956. gads Politiskā un sociālā mobilizācija Centrāleiropā.

1956. gads Politiskā un sociālā mobilizācija Centrāleiropā.

1956. gads Politiskā un sociālā mobilizācija Centrāleiropā.

1956. gads Politiskā un sociālā mobilizācija Centrāleiropā.

1956. gads Politiskā un sociālā mobilizācija Centrāleiropā.

1956. gads Politiskā un sociālā mobilizācija Centrāleiropā.

1956. gads Politiskā un sociālā mobilizācija Centrāleiropā.

1956. gads Politiskā un sociālā mobilizācija Centrāleiropā.

1956. gads Politiskā un sociālā mobilizācija Centrāleiropā.

1956. gads Politiskā un sociālā mobilizācija Centrāleiropā.

1956. gads Politiskā un sociālā mobilizācija Centrāleiropā.

1956. gads Politiskā un sociālā mobilizācija Centrāleiropā.

1956. gads Politiskā un sociālā mobilizācija Centrāleiropā.

1956. gads Politiskā un sociālā mobilizācija Centrāleiropā.

1956. gads Politiskā un sociālā mobilizācija Centrāleiropā.

1956. gads Politiskā un sociālā mobilizācija Centrāleiropā.

1989.gads, Berlīne

1979. gads Eiropas Parlamenta vēlēšanas – arī 40 gadi kopš pirmā tieši ievēlētā Eiropas Parlamenta izveidošanas 1979. gadā.

1989. gads Demokrātiskās revolūcijas Centrālajā un Austrumeiropā, un Berlīnes mūra krišana.

1990. gads Vācijas atkalapvienošana.

1991. gads Dienvidslāvijas karu sākums.

2000. gads Eiropas Savienības Pamattiesību hartas izsludināšana.

2004. gads 15 gadi kopš Eiropas Savienības paplašināšanās Centrāleiropas un Austrumeiropas virzienā.

¹⁶ Pamatojoties uz Eiropas Savienības programmas “Eiropa pilsoņiem” programmas vadlīnijām, šie gadu skaitļi un notikumi tiek ņemti vērā, vērtējot nozīmi Eiropas izveidei un demokrātisko procesu pilnveidei.